

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Det unge Tyskland (1890)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 626. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes06-shoot-idm139753868615808/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

og det er fra Oplysningssiden, at han opfatter den politiske Frihed, for hvilken han sværmer. Hans Had er især rettet mod Præstevælden, dog saaledes at han gør Forskel paa *Pfaffen* og *Priester*; de skændige Klerke angriber han, de ædle Præster priser og forherliger han. Naar han begynder:

Stød i Horn, du Krigsherold! og kald til Vaaben alle Stærke!
Kamp og Krig imod den Horde dumme, hykleriske Klerke!

saa følger Vers, som velsigner de virkelig fromme Præsters Skare. Dog spores det vel, at efter hans Synsmaade findes i hans egen Tid flere af de første end af de sidste. Han betragter det som et af Tidsalderens Særmærker, at paa de føre, dyriske Præstemænd er nu fulgt de kloge, tynde, magtgriske Bisper:

De Tykke og de Tynde.

For et halvt Aarhundrede siden vore Fædre alle stærke
Mænd til Vaaben kaldte mod de kuglerunde, fede Klerke.
Ogsaa vi staar nu i Vaaben. Nu maas dog vort Lesen være:
Krig imod de tynde, smalle, benradmagre Præsters Hærel!

Mod Metternich, mod det hemmelige Politi, mod Censuren rettede den tapre Digter sine ildfulde Strofer. Der var en frisk Fejdestemning beri, men intet Had og ingen vild Harm. Anelsen om en stor Fremtid og Begejstringen for store Fremtidsskikkelser udgjorde den væsenlige Alvor, der laa til Grund. Men den egenlig formende Evne hos Auersperg var svag; han fortabte sig altfor hyppigt i Allegoriseren.

Saa vel aandelig som kunstnerisk i høj Grad ham overlegent er det Ypperste af den politiske Lyrik, som nu i Fyrrerne skyder frem.

Georg Herwegh, som var kommen sig efter sin Rundrejse, udgav efter et Aars Forløb den anden Samling af *Gedichte eines Lebendigen*, der forenede den tidligere Egenskaber med nogle nye og værdifulde. Der er en frejdigere, vildere Stemning deri, og baade Viljen og Uviljen har en bestemtere Genstand. Her er færre Illusioner og skarpere Bevidsthed om Maal og Midler. Ingen Digte mere til nogen Konge om at stille sig i Spidsen for sit Folk — ingen Hymne mere til nogen Gud om at skænke Folkene Frihed og Lykke. Friedrich Wilhelm IV havde i Mellemtiden dræbt Herweghs Tro paa Kongerne og Ludwig Feuerbach

hans Tro paa en Gud. Men der er i disse Vers en Følelse af, at det nu ikke mere dæmmer, men dages i Sindene.

I de gamle Dagsange, som Shakespeare har efterlignet i *Romeo og Julie*, er det et staaende Træk, at den unge Kvinde ved Morgengry holder sin Elskede tilbage med Vendingen: det er ikke Solen, men Maanen, hvis Lys du nu skimter, ikke Lærken, men Nattergalen, du hører. Her er paa aandfuld Maade i Digtet *Morgenzuruf* Billedet vendt om:

Det Lærken var, ingen Nattergal,
der netop kvædred sin Vise;
alt svinger sig Solen til Himlens Sal,
let haaret af Morgenens Brise.
Op Dagen, ja Dagen nu stod.
I Blod
snart farves, o Nat! din Kofte!
Hid Stridsmænd for Lysets evige Glans!
Syvsovere, kaster jer Elskovskrans,
og et flammende Sværd ved jer Hofte!

Mod Kongerne er rettet Epigrammet *Ulykkelig Kærlighed*:

Skylden er Kongernes ej — thi Frilheden elskes af Konger,
men desto værre har den slet ikke Kongerne kjær.

Den forrige Digtsamling havde selv i sine tilsyneladende religionsfjendske Ytringer været gudstroende. Hvor Opfordringen lød til at rive Korsene op af Jorden for at bruge dem som Sværd, fulgte Linjen om Gud i Himlen. Her forekommer et Digt til Feuerbachs Prins, fordi han har angrebet Udødelighedstroen, og en saakaldt Hedningevise, drøjere i sin Spot end noget tilsvarende Digt af Heine:

Hedninge — det er Skade, at sligt Geni gik tabt —
holdt to og to for fire fra Verden den blev skabt.
Med Jomfrudommen var det endt, fik sig et Barn en Pigell,
fordi det nye Testament var endnu ikke til.

Og endelig bliver her i Modsætning til Standpunktet hos Auersperg, til Adskillelsen mellem rene og urene Præster, alle Gejstlige blot som saadanne, ligegyldigt om skikkelige eller uskikkelige, om katolske eller protestantiske, om kronragede eller friserede, skaarne over én Kam i det muntre Fyndsprøg: